

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

PENTRU CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII

**articolelor 139 alin. (3)-(4), 140 alin. (1), (3)-(10) din Codul de executare
al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 și a unor
prevederi ale articolului 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului
bunurilor imobile nr. 1543-XIII din 25 februarie 1998**

(Sesizarea 32a/2013)

CHIȘINĂU

6 februarie 2014

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *Președinte*
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DL Victor POPA,
DI Petru RAILEAN, *judecători*,
cu participarea dnei Tatiana Berladean, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 17 iulie 2012
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în ședință plenară închisă,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea depusă la Curtea Constituțională la 17 iulie 2013 de deputatul în Parlament, dl Oleg Țulea, în temeiul articolelor 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, 25 lit.g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin.(1) lit.g) din Codul jurisdicției constituționale, pentru controlul constituționalității dispozițiilor art. 139 alin. (3)-(4), art. 140 alin. (1), (3)-(10) din Codul de executare nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 și a unor prevederi ale art. 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543-XIII din 25 februarie 1998.

2. Autorul sesizării a pretins, în special, că prevederile legale contestate, potrivit cărora executorul judecătoresc prin încheiere este în drept să transmită creditorului în contul stingerii datoriei, dacă acesta din urmă acceptă, bunul debitorului scos la licitație, în cazul în care aceasta nu a avut loc, contravin articolelor 20, 46 alin. (1), 115 și 119 din Constituție.

3. În opinia autorului sesizării, schimbarea modului de executare a hotărârii judecătorești poate fi efectuată doar de către instanța de judecată.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 25 iulie 2013 sesizarea a fost declarată admisibilă, fără a prejudicia fondul cauzei.

5. În procesul examinării sesizării, Curtea Constituțională a solicitat opinia Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Curții Supreme de Justiție și Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești.

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

6. La ședința plenară publică au participat reprezentanții autorului sesizării, dnii Alexandru Bot și Ion Mămăligă. Parlamentul a fost reprezentat de dl Sergiu Chirică, consultant principal în cadrul Direcției juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de dl Nicolae Eșanu, viceministru al justiției, reprezentantul permanent al Guvernului la Curtea Constituțională.

ÎN FAPT

7. Potrivit art. 139 alin.(3) din Codul de executare, în cazul în care s-a declarat că licitația nu a avut loc, creditorul este în drept să preia bunurile la prețul stabilit la licitație. Creditorul gajist are dreptul preferențial de a primi bunul gajat. Creditorul care a solicitat primirea bunului în contul achitării datoriei este obligat să restituie suma ce depășește valoarea creanțelor sale.

8. Articolul 140 din Codul de executare cuprinde reglementări privind posibilitatea și modalitatea creditorului de a prelua bunul scos la licitație repetată, dacă aceasta nu a avut loc.

9. Transmiterea bunului către creditor se dispune prin încheiere a executorului judecătoresc, care servește ca temei pentru înregistrarea dreptului de proprietate pe numele creditorului, care a preluat bunul în contul achitării creanței [art. 140 alin. (9)].

10. În context, și art. 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului bunurilor imobile stabilește că înregistrarea dreptului asupra bunului imobil se face și în temeiul proceselor-verbale privind procurarea bunului imobil la licitație, întocmite de executorul judecătoresc și confirmate de către instanța de judecată, sau *proceselor-verbale de transmitere silită a dreptului de proprietate asupra bunului imobil, întocmite de către executorul judecătoresc.*

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

11. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

[...]”

Articolul 115

Instanțele judecătorești

„(1) Justiția se desfășurează prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii.

(2) Pentru anumite categorii de cauze pot funcționa, potrivit legii, judecătorii specializate.

(3) Înființarea de instanțe extraordinare este interzisă.

(4) Organizarea instanțelor judecătorești, competența acestora și procedura de judecată sînt stabilite prin lege organică.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 120

Caracterul obligatoriu al sentințelor și al altor hotărâri judecătorești definitive

„Este obligatorie respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești, precum și colaborarea solicitată de acestea în timpul procesului, al executării sentințelor și a altor hotărâri judecătorești definitive.”

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

12. Prevederile relevante ale Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225-XV din 30 mai 2003 (M.O., 2003, nr. 111–115, art. 451) sunt următoarele:

Articolul 252

Amânarea și eșalonarea executării hotărârii, schimbarea modului și ordinii de executare a ei

„(1) În funcție de situația materială a părților sau de alte circumstanțe, instanța emitentă poate, la cererea participanților la proces sau la propunerea executorului judecătoresc, să amâne ori să eșaloneze executarea ei, precum și să schimbe modul sau ordinea de executare.

(2) Cererile menționate la alin.(1) se examinează în ședință de judecată. Participanților la proces li se comunică locul, data și ora ședinței. Neprezentarea lor însă nu împiedică examinarea.

(3) Încheierea judecătorească privind amânarea sau eșalonarea executării hotărârii, schimbarea modului și ordinii de executare a ei se supune recursului.

(4) Executarea tranzacției aprobate de instanța judecătorească poate fi amânată sau poate fi schimbat modul de executare, conform prevederilor prezentului articol.”

13. Prevederile relevante ale Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 (republicat în M.O., 2010, nr. 214–220, art. 704) sunt următoarele:

Articolul 1

Sarcina și scopul procedurii de executare

„(1) Procedura de executare are sarcina de a contribui la realizarea drepturilor creditorilor recunoscute printr-un document executoriu prezentat spre executare, în modul stabilit de lege.

[...]”

Articolul 9

Atacarea actelor executorului judecătoresc

„Participanții la procedura de executare, alte persoane interesate ale căror drepturi ori interese ocrotite de lege au fost încălcate printr-un act de executare pot ataca actul în conformitate cu legea.”

Articolul 21

Executorul judecătoresc

„(1) Executorul judecătoresc este unica persoană autorizată să efectueze executarea silită a documentelor executorii.

[...]”

Articolul 22

Drepturile și obligațiile executorului judecătoresc

„ [...]

(2) Executorul judecătoresc este obligat să întreprindă măsurile prevăzute de lege pentru executarea operativă a documentelor executorii și să explice participanților la procesul de executare drepturile și obligațiile lor.”

Articolul 66 Încheierile executorului judecătoresc

„ [...]

(2) Încheierea executorului judecătoresc este executorie de drept din momentul emiterii și poate fi contestată, în termen de 10 zile de la data comunicării, în instanța de judecată în a cărei rază teritorială biroul executorului judecătoresc își are sediul sau, în cazul municipiului Chișinău, în instanța de judecată în a cărei circumscripție camera teritorială a executorilor judecătorești a stabilit competența teritorială a executorului judecătoresc, dacă legea nu prevede altfel. Contestarea încheierilor executorului judecătoresc nu poate fi temei de suspendare a executării, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod.”

Articolul 77 Schimbarea modului și a ordinii de executare

„(1) Dacă există circumstanțe care fac executarea dificilă sau imposibilă, executorul judecătoresc sau părțile în procedura de executare vor înainta în instanța de judecată care a eliberat documentul executoriu o cerere privind schimbarea modului și a ordinii de executare a hotărârii.

(2) Cererea de schimbare a modului și a ordinii de executare a hotărârii se examinează în modul prevăzut la art.252 din Codul de procedură civilă, în cel mult 30 de zile.”

Articolul 125 Modul de vânzare a bunurilor sechestrate

„(1) Bunurile sechestrate se vând, de regulă, la licitație sau prin organizații comerciale specializate, în bază de contract de comision.

[...]”

Articolul 136 Confirmarea de către instanța de judecată a procesului-verbal al licitației

„(1) În cazul în care dreptul de proprietate asupra bunului adjudecat la licitație trebuie să fie supus înregistrării de stat, executorul judecătoresc, după ce întocmește procesul-verbal al licitației, transmite instanței de judecată în a cărei circumscripție

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

se află sediul biroului său copia de pe procedura de executare pentru confirmarea procesului-verbal al licitației.

(2) În termen de 5 zile de la primirea copiei de pe procedura de executare, instanța de judecată constată legalitatea desfășurării licitației, pronunțând în acest sens o încheiere motivată.

(3) În cazul în care constată neregularități în procedura de desfășurare a licitației care nu pot fi înlăturate de îndată, instanța de judecată pronunță o încheiere motivată în care indică măsurile pe care executorul judecătoresc urmează să le întreprindă.

(4) Încheierea instanței de judecată poate fi contestată cu recurs.

(5) În cazul în care instanța de judecată nu confirmă procesul-verbal al licitației, executorul judecătoresc dispune desfășurarea unei licitații repetate. În acest caz, accontul depus pentru licitația anterioară se menține pentru licitația repetată.”

Articolul 138
Transmiterea bunului cumpărat

„Bunul cumpărat la licitație se transmite după ce a fost achitat integral costul lui, iar procesul-verbal al licitației a fost confirmat printr-o încheiere judecătorească definitivă în condițiile legii. Transmiterea bunului se certifică printr-un proces-verbal.”

Articolul 139
Cazurile când se declară că licitația nu a avut loc

„(1) Se declară că licitația nu a avut loc în cazul în care:

- a) nu s-au înregistrat cel puțin 2 participanți;
- b) la licitație s-a prezentat numai un participant sau nu s-a prezentat nici unul;
- c) nici un participant la licitație nu a propus cel puțin un preț egal cu prețul inițial al bunurilor scoase la licitație;
- d) adjudecătorul nu a achitat integral, în termen, costul lotului cumpărat;
- e) instanța de judecată a pronunțat o încheiere, rămasă irevocabilă, privind neconfirmarea procesului-verbal al licitației.

(2) Dacă s-a declarat că licitația nu a avut loc, executorul judecătoresc întocmește un proces-verbal, urmînd să organizeze o licitație repetată în condițiile prezentului cod.

(3) În cazul în care s-a declarat că licitația nu a avut loc, creditorul este în drept să preia bunurile la prețul stabilit la licitație. Creditorul gajist are dreptul preferențial de a primi bunul gajat. Creditorul care a solicitat primirea bunului în contul achitării datoriei este obligat să restituie suma ce depășește valoarea creanțelor sale.

(4) Prevederile alin.(3) nu se aplică în cazurile indicate la alin.(1) lit.d) și e).”

Articolul 140
Licitația repetată

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

„(1) Dacă, în decurs de 5 zile de la data desfășurării licitației, creditorul nu acceptă preluarea bunurilor, se organizează licitație repetată în condițiile prezentului cod.

(2) În cazurile prevăzute la art.139 alin.(1) lit.a)-c) din prezentul cod, executorul judecătoresc reduce prețul bunului. Reducerea nu poate fi mai mare de 20% din prețul la care a fost expus bunul la licitația precedentă și de 10% în cazul bunurilor imobile. În celelalte cazuri nu se permite reducerea prețului.

(3) Dacă se declară că licitația repetată nu a avut loc, creditorul este în drept să preia bunurile în contul achitării creanței, la prețul inițial stabilit la ultima licitație.

(4) Dacă la bunurile nevândute la licitația repetată pretind mai mulți creditori, acestea se vor transmite în ordinea de satisfacere a creanțelor, stabilită de prezentul cod.

(5) Dacă nu există creanțe care trebuie satisfăcute în primul rînd, de dreptul preferențial dispune creditorul la al cărui demers au fost sechestrate bunurile, apoi creditorul care a avansat cheltuielile de executare pentru urmărirea acestui bun.

(6) În cazul în care creditorii se află în situații egale, problema se rezolvă prin tragere la sorți.

(7) În cazul în care creditorul care a solicitat să-i fie transmise bunurile nu se prezintă nemotivat la data stabilită de executorul judecătoresc sau refuză primirea lor, bunurile sînt propuse unui alt creditor, conform ordinii stabilite, iar dacă nu există alți creditori, bunurile sînt vîndute prin alte modalități prevăzute de prezentul cod ori sechestrul se ridică dacă cheltuielile de executare sînt achitate integral.

(8) În cazul în care suma restituită de creditor în condițiile art.139 alin.(3) din prezentul cod nu este suficientă pentru acoperirea cheltuielilor de executare, acesta va achita și cheltuielile de executare. Bunul va fi transmis creditorului care a acceptat primirea lui în contul datoriei după achitarea diferenței dintre valoarea bunului transmis și valoarea creanței sale și după achitarea cheltuielilor de executare.

(9) Transmiterea bunului se dispune prin încheiere a executorului judecătoresc, care servește ca temei pentru înregistrarea dreptului de proprietate pe numele creditorului care a preluat bunul în contul achitării creanței.

(10) Ridicarea sechestrului de pe bunuri în cazurile prevăzute la alin.(7) se admite în baza unei încheieri.”

Articolul 161

Persoanele care sînt în drept să conteste actele de executare

„(1) Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terți care consideră că prin actele de executare le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege. Actele de executare întocmite de executorul judecătoresc nu pot fi contestate dacă din momentul săvârșirii lor au trecut mai mult de 6 luni.

(2) Cererea privind **contestarea** actelor de executare se înaintează în instanța de judecată în a cărei rază teritorială se află biroul executorului judecătoresc sau, în cazul municipiului Chișinău, în instanța de judecată în a cărei circumscripție camera teritorială a executorilor judecătorești a stabilit competența teritorială a executorului judecătoresc.

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

[...]"

14. Prevederile relevante ale Legii cadastrului bunurilor imobile nr. 1543 din 25 februarie 1998 (M.O., 1998, nr. 44–46, art. 318) sunt următoarele:

Articolul 28
Temeiul înregistrării dreptului

„(1) Înregistrarea dreptului asupra bunului imobil se face în temeiul următoarelor documente:

[...]

e) procesele-verbale privind procurarea bunului imobil la licitație, întocmite de executorul judecătoresc și confirmate de către instanța de judecată, sau procesele-verbale de transmitere silită a dreptului de proprietate asupra bunului imobil, întocmite de către executorul judecătoresc;

[...]"

15. Prevederile relevante ale Declarației Universale a Drepturilor Omului (adoptată la New York, la 10 decembrie 1948, ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 217-XII din 28 iulie 1990) sunt următoarele:

Articolul 8

„Orice persoană are dreptul să se adreseze în mod efectiv instanțelor judiciare competente împotriva actelor care violează drepturile fundamentale ce îi sunt recunoscute prin constituție sau prin lege.”

16. Prevederile relevante ale Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, amendată prin protocoalele adiționale la această convenție (încheiată la Roma la 4 noiembrie 1950 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr.1298-XIII din 24 iulie 1997), sunt următoarele:

Articolul 6
Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoana are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de sedințe poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

parti a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a partilor la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanța atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției. [...]"

**Articolul 1 din Protocolul adițional
Protecția proprietății**

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului Statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

ÎN DREPT

17. Din conținutul sesizării, Curtea observă că aceasta vizează în esență executarea hotărârilor judecătorești definitive, prin transmiterea de către executorul judecătoresc în contul stingerii creanței creditorului a bunului debitorului scos la licitație, în cazul în care aceasta nu a avut loc.

18. Astfel, sesizarea se referă la un ansamblu de elemente și principii cu valoare constituțională interconexe, și anume principiul accesului liber la justiție, precum și dreptul la protecția proprietății.

A. ADMISIBILITATEA

19. În conformitate cu decizia sa din 25 iulie 2013, Curtea a reținut că, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, articolului 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și articolului 4 alin. (1) lit. a) din Codul Jurisdicției Constituționale, sesizarea prezentată ține de competența Curții Constituționale.

20. Articolele 25 alin. (1) lit. g) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. g) din Codul Jurisdicției Constituționale abilitază deputatul în Parlament cu dreptul de a sesiza Curtea Constituțională.

21. Curtea constată că autorul sesizării contestă constituționalitatea dispozițiilor art.139 alin. (3)-(4), art. 140 alin. (1), (3)-(10) din Codul de executare și a unor dispoziții ale art. 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului bunurilor imobile, considerând că schimbarea modului de executare a hotărârilor judecătorești, în cazurile când licitația bunurilor sechestrare de la

debitor nu a avut loc, poate fi efectuată doar în baza unei hotărâri judecătorești.

22. Curtea reține că prevederile contestate nu au mai fost obiect al controlului constituționalității.

23. Prin urmare, Curtea apreciază că sesizarea nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există nici un alt temei de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul Jurisdicției Constituționale.

24. Autorul sesizării consideră că normele contestate încalcă articolele 20, 46, 115, 119 din Constituție.

25. Potrivit articolului 135 alin.(1) lit.a) din Constituție, prerogativa Curții este de a stabili corelația dintre normele legislative contestate și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia.

26. Astfel, Curtea nu poate reține pentru examinare obiecțiile autorului sesizării privind încălcarea articolului 115 din Constituție prin normele contestate. Curtea menționează că obligația executării unei hotărâri judecătorești aparține debitorului, iar în situația în care acesta nu îndeplinește benevol această obligație, intervine executarea silită, prin intermediul executorului judecătoresc, care este unica persoană autorizată să efectueze executarea silită a documentelor executorii.

27. Curtea reține că executorul judecătoresc nu dispune de atribuții de autoritate judecătorească în cazul executării hotărârilor judecătorești.

28. Pentru considerentele expuse, Curtea constată că prevederile art. 115 din Constituție, prin care se relevă că justiția se înfăptuiește prin Curtea Supremă de Justiție, prin curțile de apel și prin judecătorii, sunt inopozabile în respectiva speță.

29. De asemenea, Curtea nu poate să rețină pentru examinare nici obiecțiile autorului sesizării privind încălcarea articolului 119 din Constituție, prin care se garantează folosirea căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești. Căile de atac reprezintă mijloace procedurale, prin intermediul cărora părțile interesate au posibilitatea de a solicita și obține anularea hotărârilor judecătorești neîntemeiate sau ilegale.

30. Curțile de Apel și Curtea Supremă de Justiție asigură controlul judiciar al hotărârilor pronunțate de instanțele de fond, prin intermediul căilor de atac *apelul și recursul*, modalitatea exercitării cărora este descrisă în codurile de procedură civilă și penală.

31. Prin urmare, pentru a elucida corespunderea dispozițiilor contestate cu normele constituționale, Curtea va opera, în special, cu prevederile articolului 20, precum și cu prevederile articolului 46 din Constituție.

32. De asemenea, prezenta cauză va fi examinată de Curte și prin prisma jurisprudenței sale anterioare, precum și prin raportare la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

B. FONDUL CAUZEI

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 20 DIN CONSTITUȚIE

33. În opinia autorului sesizării, prevederile art. 139 alin. (3)-(4), art. 140 alin. (1), (3)-(10) din Codul de executare și unele prevederi ale art. 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului bunurilor imobile, supuse controlului constituționalității, încalcă articolul 20 din Constituție, potrivit căruia:

“(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

1. Argumentele autorului sesizării

34. Autorul sesizării consideră că normele contestate încalcă principiul accesului liber la justiție. Sintagma „satisfacție efectivă” din norma prevăzută în art. 20 din Constituție, în opinia autorului sesizării, presupune că totalitatea acțiunilor de executare a actelor de dispoziție judiciară sunt promovate de subiectul abilitat (executorul judecătoresc) în sensul înfăptuirii exacte, imperative și necondiționate a documentului executoriu eliberat de instanța de judecată.

35. Autorul sesizării nu exclude posibilitatea de a schimba modul de executare a unui document executoriu pentru un creditor, care se află în imposibilitatea de a încasa bani de la debitor sau de a beneficia efectiv de rezultatele licitării bunurilor sechestrate de la acesta în procedura executării silite a titlului executoriu, însă el consideră că schimbarea conținutului unui document executoriu poate fi efectuată doar în baza unei decizii judecătorești.

36. Prevederile contestate ale art. 139 și 140 din Codul de executare contravin prevederilor art. 252 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora instanța care a decis fondul cauzei decide preluarea de către creditor a bunurilor sechestrate de la debitor pentru a asigura înfăptuirea de facto a actului de justiție pronunțat anterior.

37. Autorul sesizării consideră că prevederile art. 140 alin. (9) din Codul de executare, potrivit cărora transmiterea bunului se dispune prin încheierea executorului judecătoresc, care, la rândul său, servește drept temei pentru înregistrarea dreptului de proprietate pe numele creditorului care a preluat bunul în contul achitării creanței, contravine art. 252 alin. (1) și (3) din Codul de procedură civilă, care prevede că transmiterea respectivă a bunurilor debitorului se face prin încheiere judecătorească.

38. Din motivele menționate, autorul sesizării consideră că prevederile art. 139 alin. (3)-(4) și art. 140 alin. (1), (3)-(10) din Codul executare, precum și art. 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului bunurilor imobile sunt contrare articolelor 20, 115, 119 și 46 alin. (1) din Constituție, art.6 și art. 1 al Protocolului 1 la Convenția Europeană și necesită a fi declarate neconstituționale.

2. Argumentele autorităților

39. În opinia prezentată de Președintele Republicii Moldova se susține că executorul judecătoresc nu decide în mod arbitrar cum să procedeze în cazul când se declară că licitația nu a avut loc și este necesară organizarea unei licitații repetate, ci acționează în strictă corespundere cu procedura deja stabilită de către legiuitor.

40. Guvernul, în opinia sa, a menționat că prevederile supuse controlului constituționalității constituie un instrument eficient în cadrul executării silite, în special se reduce termenul de executare, fără să fie afectate drepturile părților în procedura de executare.

42. În opinia sa scrisă, Curtea Supremă de Justiție a menționat că normele vizate în sesizare nu lezează legalitatea procedurii de executare, executorul judecătoresc acționând, în acest sens, în limitele drepturilor și obligațiilor acordate prin lege.

43. Potrivit opiniei Curții Supreme de Justiție, cazul prevăzut de art. 139 alin. (3) din Codul de executare nu se încadrează în sintagma „*din alte circumstanțe*” de la art. 252 alin. (1) din Codul de procedură civilă și nu afectează caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești, în condițiile art. 120 al Legii Supreme.

44. Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, în opinia prezentată, subliniază că schimbarea modului și a ordinii de executare de către instanța judecătorească nu duce la formularea unei soluții diferite de cea obținută pe calea emiterii încheierii de transmitere a bunului de către executorul judecătoresc. Creditorul chirografar are un drept de gaj general asupra bunurilor debitorului, fiind în drept să selecteze modul de satisfacere a creanțelor sale în limita admisibilă de rigorile legislației în vigoare.

3. Aprecierea Curții

1. Principii generale

45. În contextul jurisprudenței sale anterioare, Curtea reiterează că, potrivit prevederilor articolului 20 din Constituție, accesul liber la justiție este conceput ca dreptul oricărei persoane la satisfacție efectivă din partea

instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

46. Curtea observă că articolul 20 alin.(1) din Constituție indică în mod direct existența unei obligații pozitive din partea statului de a asigura dreptul la satisfacție efectivă.

47. Potrivit jurisprudenței Curții Europene, accesul la justiție semnifică nu doar posibilitatea juridică efectivă de a te adresa unui organ de plină jurisdicție pentru soluționarea unei contestații și obținerea unei satisfacții, ci și dreptul de a cere executarea hotărârii obținute.

48. Potrivit articolului 120 din Constituție, respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești este obligatorie. Caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești se exprimă prin obligativitatea executării acestora.

49. Curtea reține că executarea unei hotărâri judecătorești constituie parte integrantă a procesului civil, în accepțiunea art. 6 paragraful 1 (*cauza Hornsby contra Greciei, martie 1997, §40*). Statului îi revine obligația pozitivă de a organiza un sistem de punere în aplicare a hotărârilor judecătorești definitive și irevocabile.

50. Curtea menționează că potrivit jurisprudenței Curții Europene: „dreptul la un tribunal garantat de art. 6 pct. 1 din Convenție ar fi iluzoriu dacă ordinea juridică internă a unui stat contractant ar permite ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă în detrimentul unei părți. Executarea unei sentințe, a oricărei instanțe, trebuie considerată ca făcând parte integrantă din „proces” în sensul art. 6 (*hotărârile Ruxandra Trading contra României din 12 iulie 2007, §46, Hornsby contra Greciei din 19 martie 1997, §41*)

51. În contextul celor expuse, în lumina constatărilor Curții Europene, Curtea menționează că dreptul la executarea unei hotărâri judecătorești constituie parte integrantă a dreptului de acces la justiție.

2. Aplicarea principiilor în prezenta cauză

52. După cum s-a menționat *supra*, executarea unei hotărâri judecătorești definitive reprezintă o etapă inseparabilă a procesului judiciar echitabil.

53. Procesul civil constituie activitatea desfășurată de instanță, părți, organe de executare și alte persoane sau organe care participă la înfăptuirea de către instanțele judecătorești a justiției în cauzele civile, în vederea realizării sau stabilirii drepturilor și intereselor civile deduse judecății și executării silite a hotărârilor judecătorești și a altor titluri executorii.

54. Potrivit art. 1 alin.(1) din Codul de executare, procedura de executare are sarcina de a contribui la realizarea drepturilor creditorilor recunoscute printr-un document executoriu prezentat spre executare, în modul stabilit de lege.

55. Curtea reține că, în scopul îndeplinirii sarcinii, executorul judecătoresc acționează în limitele drepturilor și obligațiilor acordate prin lege (art. 22 din Codul de executare).

56. Norma instituită în art. 22 alin. (2) din Codul de executare prevede obligația executorului judecătoresc de a întreprinde măsurile prevăzute de lege pentru executarea operativă a documentelor executorii, și de a explica participanților la procesul de executare drepturile și obligațiile lor.

57. În Hotărârea Curții nr. 1 din 15 ianuarie 2013 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 60 alin.(3) și alin.(3¹) din Codul de executare al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.443-XV din 24 decembrie 2004, Curtea a menționat: „[...] *obligația executării unei hotărâri judecătorești aparține debitorului, iar în situația în care acesta nu îndeplinește benevol această obligație, intervine executarea silită, prin intermediul executorului judecătoresc, care este unica persoană autorizată să efectueze executarea silită a documentelor executorii*”.

58. Potrivit prevederilor art.10 din Codul de executare, *executarea silită* reprezintă un ansamblu de măsuri, prin care creditorul realizează, prin intermediul executorului judecătoresc, cu concursul organelor de stat abilitate, drepturile sale, recunoscute printr-un document executoriu, *dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile*. Executarea silită începe prin sesizarea executorului judecătoresc în condițiile legii și se efectuează prin orice formă, simultan sau succesiv, până la realizarea dreptului recunoscut prin documentul executoriu, până la achitarea dobânzilor, a penalităților sau a altor sume, acordate potrivit legii, precum și a cheltuielilor de executare.

59. Curtea relevă că executarea silită a unei hotărâri judecătorești intervine doar atunci când debitorul refuză să execute benevol hotărârea. Adică neexecutarea voluntară a unui titlu executoriu deschide calea executării silite.

60. În scopul asigurării executării documentului executoriu, conform art. 63 din Codul de executare, odată cu intentarea procedurii de executare, executorul judecătoresc este în drept: a) să aplice sechestru pe mijloacele bănești sau pe bunurile debitorului; b) să interzică debitorului de a săvârși anumite acte; c) să interzică altor persoane de a transmite debitorului bunuri sau de a îndeplini față de el alte obligații.

61. La fel, potrivit art. 88 alin. (2) din Codul de executare, executorul judecătoresc poate urmări orice bun corporal ori universalitate de bunuri ale debitorului, care se află în circuit civil, indiferent de faptul la cine se află în posesiune, precum și orice drept patrimonial sau creanță bănească, cu excepția celor care nu sînt pasibile de urmărire silită.

62. Curtea reține că, deoarece executarea hotărârilor judecătorești este parte integrantă a procesului judiciar, stabilirea regulilor de desfășurare a procesului de executare constituie o prerogativă exclusivă a legiuitorului,

care poate institui, în considerarea unor situații deosebite, reguli speciale de procedură.

63. Procedura de executare are sarcina de a contribui la realizarea drepturilor creditorului recunoscute printr-un document executoriu prezentat spre executare în modul stabilit de lege.

64. Curtea observă că prevederile art. 139 și art. 140 din Codul de executare reglementează acțiunile întreprinse de către executorul judecătoresc în cazul în care se declară că licitația inițială și licitația repetată nu au avut loc.

65. Astfel, potrivit art. 139 alin. (3) din Codul de executare, în cazul în care s-a declarat că licitația nu a avut loc, creditorul este *în drept* să preia bunurile la prețul stabilit la licitație. La fel, dacă se declară că licitația repetată nu a avut loc, creditorul este *în drept* să preia bunurile în contul achitării creanței (art. 140 alin. (2) din Codul de executare).

66. În același timp, Curtea subliniază că opțiunea creditorului de a prelua bunul în contul creanței, reprezintă o parte a procedurii de vânzare a bunurilor, care facilitează executarea silită, cu voința creditorului, fără a afecta drepturile debitorului, prin evitarea survenirii unor circumstanțe care ar face executarea dificilă sau imposibilă.

67. Prin prisma celor invocate, Curtea consideră că nu executorul este cel care decide asupra transmiterii bunului, ci creditorul, având acest drept, decide asupra preluării acestui bun în proprietate.

68. Totodată, Curtea menționează că executorul judecătoresc nu decide în mod arbitrar cum să procedeze în cazul când se declară că licitația nu a avut loc și este necesară organizarea unei licitații repetate, ci acționează în strictă corespundere cu procedura deja stabilită de legiuitor.

69. Astfel, Curtea concluzionează că prevederile contestate au fost adoptate de legiuitor pentru asigurarea satisfacerii eficiente a drepturilor creditorilor și executarea calitativă a hotărârilor judecătorești.

70. Raportând prevederile legale la normele constituționale, Curtea nu poate fi de acord cu alegațiile autorului sesizării privind încălcarea articolului 20 din Constituție.

71. Mai mult, Curtea reține că participanții la procedura de executare, alte persoane interesate ale căror drepturi ori interese ocrotite de lege au fost încălcate printr-un act de executare pot ataca actul în conformitate cu legea (art.9 din Codul de executare).

72. Potrivit art. 161 alin. (1) din Codul de executare: „actele de executare întocmite de executorul judecătoresc pot fi contestate de către părți și de alți participanți la procesul de executare, precum și de terții care consideră că prin actele de executare le-a fost încălcat un drept recunoscut de lege.” Potrivit art. 66 alin. (2), încheierea executorului judecătoresc este executorie de drept din momentul emiterii și poate fi contestată în instanța de judecată.

73. În considerarea celor arătate, Curtea apreciază că executorii judecătorești acționează în interesul unei bune administrări a justiției și au rolul de a pune în practică hotărârile pronunțate de instanță.

74. Or, principala activitate a executorului judecătoresc este asigurarea executării hotărârilor judecătorești pentru satisfacerea efectivă a pretențiilor reclamantului.

75. În acest sens, Curtea menționează *Recomandarea CoE nr. (2003)17 privind executarea hotărârilor judecătorești*, potrivit căreia „*executarea*” înseamnă *faptul de a da efect hotărârilor judecătorești, precum și altor titluri, judiciare sau extrajudiciare, în conformitate cu legea care impune debitorului să facă sau să nu facă ceva ori să dea ceea ce a fost stabilit.*”

76. În ședința Curții Constituționale reprezentanții autorului sesizării au semnalat abuzuri comise de unii executori judecătorești, ilustrând cu astfel de situații, care în esență nu țin de constituționalitatea prevederilor legale contestate.

77. Totodată, Curtea a stabilit că executorul judecătoresc este independent în activitatea sa și că orice încheiere a executorului judecătoresc este susceptibilă controlului judecătoresc, iar situațiile particulare care se datorează nerespectării acestui drept este o consecință a nerespectării legii, și nu a neconstituționalității ei.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 46 DIN CONSTITUȚIE

78. Potrivit autorului sesizării, normele spuse controlului constituționalității încalcă, de asemenea, art. 46 alin.(1) din Constituție, potrivit căruia:

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate.

[...]”.

1. Argumentele autorului sesizării

79. Autorul sesizării menționează că prin prevederile contestate legiuitorul a abilitat executorul judecătoresc cu drepturi excesive de a denatura, contrar voinței judecătorești, ingerința în dreptul de proprietate al debitorului, drept protejat de art.46 din Constituție și art.1 al Protocolului nr.1 la Convenția Europeană.

2. Argumentele autorităților

80. În opinia Parlamentului se menționează că prin lege, care este adoptată de către Parlament, ca organ reprezentativ suprem și legislativ, se poate prevedea mai multe modalități de apărare a dreptului de proprietate,

printre care și actele juridice întocmite de executorul judecătoresc, întru respectarea prevederilor legale și executarea hotărârilor judecătorești.

3. Aprecierea Curții

81. În viziunea Curții, este de netăgăduit că dreptul de proprietate, garantat de articolul 46 din Constituție, reprezintă, în substanță, dreptul persoanei la respectarea bunurilor sale mobile și imobile.

82. În același timp, Curtea menționează că potrivit articolului 120 din Constituție, executarea hotărârilor judecătorești definitive este obligatorie.

83. În corespundere cu norma constituțională cuprinsă la articolul 120, executarea silită a bunurilor mobile sau imobile are ca scop respectarea titlurilor executorii, în temeiul cărora debitorul trebuie să plătească o sumă de bani creditorului.

84. La fel, și Curtea Europeană în jurisprudența sa a menționat că asigurarea unor mijloace coercitive pentru punerea în executare a unor drepturi de creanță satisface un interes public (cauza *Kanala contra Slovaciei* din 10 iulie 2007).

85. În acest context, Curtea nu poate reține pretențiile autorului sesizării privind încălcarea art. 46 din Constituție, deoarece transmiterea bunului în contul stingerii creanței creditorului nu încalcă dreptul de proprietate al debitorului.

86. Curtea reține că, bunurile proprietate a debitorului constituie obiectul executării silite. Veniturile și bunurile debitorului pot fi supuse executării silite dacă sunt urmăribile și numai în măsura necesară pentru realizarea drepturilor creditorilor.

87. Astfel, conform art. 88 alin. (3) din Codul de executare, bunurile supuse unui regim special de circulație pot fi urmărite numai cu respectarea condițiilor prevăzute de lege, iar potrivit art. 139 alin. (3), creditorul care a solicitat primirea bunului în contul achitării datoriei este obligat să restituie suma ce depășește valoarea creanțelor sale.

88. Dreptul de creanță al creditorului în procedura de executare conform titlului executoriu reprezintă o creanță certă și exigibilă.

89. Executarea efectivă și eficientă a documentelor executorii este un drept garantat de Constituție. Această garanție poate fi contrapusă dreptului constituțional de proprietate al debitorului în condițiile respectării principiului proporționalității dintre interesul public cu privire la impunerea legalității prin executarea actelor judecătorești, pe de o parte, și respectarea dreptului la proprietate privată, pe de altă parte.

90. Astfel, pentru aceste motive, Curtea califică drept nefondate afirmațiile autorului sesizării care pretinde încălcarea dreptului de proprietate prin norma art. 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului bunurilor imobile, potrivit căreia procesul-verbal de transmitere silită a dreptului de

PRIVIND CONTROLUL CONSTITUȚIONALITĂȚII UNOR PREVEDERI
DIN CODUL DE EXECUTARE ȘI DIN LEGEA CADASTRULUI BUNURILOR IMOBILE

proprietate asupra bunului imobil, întocmit de către executorul judecătoresc, servește ca temei de înregistrare a dreptului asupra bunului imobil.

91. Având în vedere argumentele expuse supra, Curtea apreciază că prevederile cuprinse la art. 139 alin. (3)-(4), art. 140 alin. (1), (3)-(10) din Codul de executare și prevederile art. 28 alin. (1) lit. e) din Legea cadastrului bunurilor imobile nu aduc atingere articolelor 20, 46 din Constituție.

Din aceste motive, în temeiul articolelor 140 din Constituție, 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 6, 61, 62 lit.a) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Se respinge ca nefondată sesizarea deputatului Oleg Țulea privind controlul constituționalității unor prevederi din Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 și Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543-XIII din 25 februarie 1998.

2. Se recunoaște constituțional articolul 139 alineatele (3)-(4) și articolul 140 alineatul (1) și alineatele (3)-(10) din Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443-XV din 24 decembrie 2004.

3. Se recunoaște constituțional textul *„sau procesele-verbale de transmitere silită a dreptului de proprietate asupra bunului imobil, întocmite de către executorul judecătoresc”* din articolul 28 alineatul (1) lit. e) al Legii cadastrului bunurilor imobile nr. 1543-XIII din 25 februarie 1998.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *„Monitorul Oficial al Republicii Moldova”*.

Președinte

Alexandru TĂNASE

Chișinău, din 6 februarie 2014
HCC nr. 4
Dosarul nr.32a/2013